Nro. 23.

GAZETA LWOWSKA.

w Piatek dnia 20. Marca 1812.

Wiadomości kraiowe.

Ze Lwowa d. 20. Marca. — Pan Görz, Likwidator ces. król. kameralnego głównego Urzędu płatniczego został mianowany Kassyerem cyrkułowym w Sanoku, a Pan Wiesenfeld, Urzędnik Kassy Urzędu płatniczego, Likwidatorem.

Z Wiednia d. 11. Marca. — N. Pan raczył JW. Aloizego Józefa Hrabiego Kollowrath Biskupa Sareptskiego, Sufragana i jeneralnego Wikaryusza Kapituły Ołomunieckiéy mianować Biskupem Königgrackim na mieysce JW. Tadeusza Maryi Hrabiego Trautmannsdorf-Weinsberg, obranego Arcybiskupem Ołomunieckim.

Grono Nauczycielów ziednoczonéy C. K. Akademii sztuk kształcących, utraciło d. 6 b. m. przez śmierć Tomasza Lang, Dyrektora szkoły sztycharskiéy, bardzo szacownego członka. W nieiednéy gałęzi sztuki posiadł ón, co się rzadko razem wydarza, wszystkie rozmaite wiadomości i zdolności praktyczne do kierowania klassy, która pod iego przełożeństwem zostawała, niezbicie potrzebne. Swoim Przełożonym był drogim z przyczyny niezmordowanéy w swoim urzędzie gorliwości, któréy skutki nawet iuż w tym nie z pełna roku widzieć się dały, w którym swóy urząd urząd piastował. Współurzędnicy szacowali go dla łagodnego charakteru, uczniowie kochali go z dziecięcném uszanowaniem d'a oycowskiego obchodzenia się iego z niemi, którém swoiéy nauce wstęp, a swoim napomnieniom posłuszeństwo ziednywał. Akademia żałuie słusznie straty tak zasłużonego członka i życzy sobie, ażeby przez godnego następcę mogła wkrótce wynagrodzić sobie tę stratę,

N. Pan maiąc wzgląd na teraźnieysza drogość wszystkich potrzeb służby pocztowéy, raczył płacę pocztową tak przy iazdach skarbowych, iakoteż prywatnych za iednego konia i iedną godzinę w Austryi po wyżéy i po niżéy Ensy, w Czechach, Morawii i Sląsku, od 16 Marca b. r. zacząwszy, na 1 ZR. 30 Kr. w W. W., w Galicyi zaś na 1 ZR. 15 Kr. w W. W. ustanowić. Płaca ta tak długo ma zostać, póki w téy mierze dalsze naywyższe nie wyidzie rozporządzenie.

Wiadomości zagraniczne.

Francya.

Rząd kupił były klasztór pustelniczy na Mont-Valerien (Mont Calvaire) koło Paryża, wcelu obrócenia go na piąty dóm edukacyiny dla sierót legii honorowéy. Inne instytuty są: Loges, Barban, Pont-a Mausson, a główny: Rüe Barbette w Paryżu.

Na dalsze roboty około Louvre, wyznaczono tego roku 500,000 franków.

W Compiegne pracuie mnostwo robotników około założenia terassów przy zamku Cesarskim, i około ogrodów.

Pan Courtin, Sekretarz Dyrekcyi dróg i mostów, wydał w Paryżu dzieło zawieraiące dokładne opisanie wszelkich robót, które pomieniona Dyrekcya do skutku przywiodła. Zrobiono: 1) Osiemnaście wielkich nowych gościńców. 2.) Wiele innych gościńców ciągnących się przeszło 250 mil, a służących do przechodu bryk. 3.) Osiemdziesiąt mostów maiących przeszło 60 stóp długości, nieliczac wto małych mostów; z tych iuż 47 zupełnie ukończono. 4.) Trzydzieści naywiększych kanałów z których 7

zupełnie iuż iest ukończonych. 5.) Przeszło 300 śluz do kanałów. 6.) Kilkanaście rzék żeglownych, tak iak Sekwana i Loire. 7.) Wysuszono 50 do 60000 morgów bagnisk; iako też 8.) niezmierną przestrzeń uzyskanego gruntu morskiego 9.) Zrobiono dwadzieścia i pięć portów handlowych; dwa z nich, to iest: Cherburski i Antwerpski, są porty pierwszego rzędu; nakoniec 10.) zrobiono w Stolicy 4 nowych mostów, dwa przylądki do zawijania statków, i podmurowano brzegów przeszło na 6000 sążni. Rozpoczęty od 5ciu lat Kanał Napoleona, który przez Jll i Doubs połączy Reń z Rodanem, i nayważnieyszém iest przedsięwzięciem dla wewnętrznéy żeglugi Francyi, a nawet dla Niemiec i Szwaycaryi, bliskim iest ukończenia. Tymczasem zaś Kanał Beaucaire, który ukończa nieiako sławny Kanał Langwedocki, a koło którego od 200 lat bez przerwy pracowano póki Napoleon ostatniego nie dał do tego bodźca, został dnia 15go Grudnia r. p. rzeczywiście dla handlu otworzonym.

Prowincye Illyryiskie.

Wiadomości prywatne z Tryiestu pod dniem 25 Lutego donoszą co następuie: „Miasto nasze otrzymało od kilku dni pozwolenie przeprowadzania towarów. Dnia 22 słyszeliśmy sami dosyć mocne strzelanie na morzu. Liniiowy okręt 74 działowy (Rivoli), który wprzód we Czwartek z trzema brygami i z innémi małemi statkami (przeznaczony iak się zdaie do Korfu) z Wenecyi wypłynął, spotkał między Pirano i Gravera 64działową fregatę angielską, i iednego bryga. Wszczęła się bitwa, podczas któréy słyszeliśmy wystrzały działowe od 2giéy godziny po północy do 8méy godziny z rana. Okręt liniowy francuzki i 3 brygi broniły się z naywiększém męztwem i uporczywością, lecz nakoniec przemocy ulédz musiały; ponieważ Anglicy, iak słychać powszechnie, mieli kilka okrętów w odwodzie, z któremi iak się zdaie, podczas walki się złączyły. Okręt liniowy został wziętym, ieden bryg w powietrze wysadzonym, a dwa brygi i niektóre małe statki, które szczęśliwie z bitwy uszły, zawinęły w wieczór do tuteyszego portu. Nieprzyiaciel przysławszy tu około 150 ranionych żołniérzy morskich i maytków odpłynął wczoray rano ze swoią zdobyczą, którą iedynie przemocą pozyskał.

Królestwo Włoskie.

Wyrokiem d. 6. Lutego wydanym mianował Cesarz Jmć Hrabiego Otto, Posła przy Ces. Austryackim Dworze, Kommandorem orderu żelaznéy Korony.

Gazeta urzędowa Medyolańska obwieszcza liczne promocye do wyższéy rangi, w woysku włoskiém przedsięwzięte.

Xiąże Abrantes (Jenerał Junot), i Jenerał Gouvion St Cyr, przybyli d. 19. Lutego z Francyi do Medyolanu. Pierwszy wyiechał w kilka dni potém do Monachium.

Królestwo Neapolitańskie.

W iednéy z gazet neapolitańskich pod d. 12. Lutego czytamy co następuie: Paryzkie doniesienia zapewniaią, że Jenerałowie: Lanüsse były W. Marszałek pałacu, i Excelmans były W. Koniuszy N. Króla naszego, powrócili znowu do Gwardyi Cesarskiéy w stopniu Jenerałów Brygady. Podobnie i Pan Compere niegdyś Jnspektor żandarmeryi, umieszczony będzie znowu w woysku francuzkiém w stopniu Jenerała brygady. Jenerał Dywizyi Campredon, dotychczesny ieneralny Dyrektor dróg i mostów, iako też Naczelnik korpusu Jnżyniierów, wstąpił na nowo w służbę Cesarską; a dotychczesny Adjutant Króla naszego i Pułkownik Welitów Gwardyi konnéy Królewskiéy Pan Colbert, otrzymał iako Pułkownik ieden pułk lekkiéy francuzkiéy iazdy. Mieysce iego w korpusie Welitów konnych, zaiął onegday Xiąże Rocca-Romana Pułkownik i Officer-ordynansowy Króla Imci. Wiadome urzędy W. Marszałka pałacowego, W. Koniuszego, Inspektora żandarmów i ieneralnego Inspektora dróg mostów i korpusu Inżyniierów, maią bydź także niezwłocznie obsadzone. Prezydent wydziału skarbowego w Radzie Stanu Xiąże Carignani, mianowanym został przez Króla Imci Ministrem przy Cesarzu Francuzów na miéysce Xięcia Campo Chiaro.

W Neapolu poczyniono wszelkie przygotowania do 43ciéy powietrznéy podróży Pani Blanchard. Ta śmiała powietrzna żeglarka oczekuie tylko dla puszczenia się balo-

nem południowo-zachodniego wiatru, gdyż wszystkie inne wiatry gnałyby balon ku morzu.

Hiszpania

Monitor Paryzki umieścił następuiące urzędowe wiadomości z Hiszpanii:

Woysko zwane Arragońskiém. — Doniesienie Marszałka Xięcia Albufera (Sucheta) przesłane Xięciu Neufchatelskiemu, z główney kwatéry w Walencyi dnia 7 Lutego.

„Mci Xiąże! Twierdza Peniskola, która podczas obleżenia Saguntu i Walencyi przymusiła mię do zostawienia oddziału w tyle woyska moiego dla zabezpieczenia mu związku, zaraz potém szczególnieyszą uwagę moią na siebie ściągnęła. Przestałem dotąd na iey uważaniu tylko, nie mogąc iey trzymać w zamknięciu z przyczyny naturalnego iey położenia. Leży ona na skale odosobnioney od morza, przy gościńcu, o milę od Benicarlos, z lądem zaś łączy ią tylko kawał ziemi na 30 sążni széroki, a na 60 długi. Na około starego zamku Templaryiuszów, wystawionego na wierzchołku skały, iest miasto maiące 2000 mieszkańców, i rozległe warownie, kilku rzędami bateryi opatrzone. Cztery szalupy kanoniierskie przykładały się do iey obrony, a sypiąc z dwóch stron ogień, nie dopuszczały przystępu i tak iuż trudnego. Było tam 1000 osady pod wodzą Brygadyiera Garcia Navarro, człowieka zapalonego, który roku przeszłego dostał mi się w niewolą przy Falcet, ale wymknąć się potrafił. Pięć okrętów angielskich krążyło po morzu, i miało związek z tą twierdzą, odbieraiącą zawsze tym sposobem posiłki. Po zdobyciu Walencyi kazałem ścisnąć Peniskolę. Dnia 20 Stycznia Jenerał dywizyiny Severoli z dwoma bataliionami 114go pułku, z dwoma bataliionami 1go Włoskiego, i bataliionem 2go Nadwislańskiego rozpoczął na móy rozkaz działania obleżenia. Dnia 28 zaczął Jen. artylleryi Valée strzelać do twierdzy, co przez 8 dni trwało. W nocy z 31 Stycznia na 1 Lutego 1000 robotników zrobiło przykop na 215 sążni długi; usypano zaraz bateryie dla powściągnienia nieprzyiacielskiego ognia, i usypania potém bliżey bateryi przeznaczonych do zrobienia wyłomu. Zatoczono 18 dział na bateryie; strzelano z moździerzy dniem i nocą, przyczém szalupę kanonierską zatopiono. Strzelał także i nieprzyiaciel tego kulmi i kartaczami. Dnia 2 Lutego, Porucznik Prunel z moiego sztabu, któregom posłał do twierdzy, przywiózł odpowiedź i propozycyie. Z samego wstępu tey odpowiedzi poznać można było, że twierdza chce się poddać. Gubernator w żywey rozmowie wynurzył prawdziwe uczucia swoie i nienawiść ku Anglikom, którzy nalegali na niego pogróżkami, aby im tę twierdzę wydał; lecz przeniósł Francuzów, i uznał, że teraźnieyszy Rząd Hiszpański zdoła iedynie ukończyć konanie oyczyzny iego. Odesłałem niezadługo podaną przez Gubernatora kapitulacyią z odpowiedziami moiemi na boku zapisanemi, i przyłączyłem list do Gubernatora. Tymczasem nie ustawały roboty obleżenia, i wszczęło się znowu strzelanie przez 24 godziny trwaiące; nareszcie, złagodzona kapitulacyia, którą wprzód ieszcze potwierdziłem, a Gubernator ią przyiął, położyła koniec nieprzyiacielskim działaniom. D. 4 w południe oddana Peniskola woysku Cesarskiemu, gdzieśmy 66 dział, żywności na 2 miesiące, i zapasy różnych potrzeb woiennych zastali. — Przesyłam W. X. Mości kapitulacyią i listy, stan artylleryi i magazynów, tudzież plan z widokiem Peniskoli. (Tu pochwała oblegaiącego woyska i niektórych officerow). Okoliczności towarzyszące poddaniu się Peniskoli, i upokorzenie się Gubernatora są podbiciem opinii, z którego iak naylepszych spodziewam się skutków. Wszystko w tey stronie (wyiąwszy Alikant, gdzie teraz Jen. Angielski Rosch obiął dowództwo) do ukończenia woyny zmierza. Mieszkańce aż do bram Alikantu iak naylepszym tchną duchem. — Jestem &c.

Podpisano: Marsz. Xiąże Albufera.

Kapitulacyia. — Gubernator i Junta woyskowa w Peniskoli przekonani, że ci są prawdziwemi Hiszpanami, którzy łącząc się z Królem Józefem Napoleonem chcą nieszczęśliwey oyczyzny swoiey ile możności oszczędzić, obiecuią oddać twierdzę pod następnemi warunkami:

1) Woyskowi w twierdzy nie będą uważani za ieńców woiennych, i wszystkim wolno będzie udać się morzem czy lądem, dokąd zechcą.

Odpowiedź: Osada Peniskoli wyidzie z twierdzy ze czcią woienną, i złoży broń za twierdzą. Officerom zostawuie się

ich broń, a żołnierzom torby woyskowe. Officerowie, podofficerowie i żołnierze mogą powrócić na łono familiy swoich, lub przyiąć służbę w woysku Króla Katolickiego.

2) Szanowane będą własnosci nietylko woyskowych, ale i mieszkańców miasta, którzy żadney woienney opłaty nie dadzą, ani będą prześladowani za zdania w ninieyszey woynie okazane.

Odpowiedź: Zezwala się na ten warunek.

3) Wszystkie władze cywilne i woyskowe pozostaną przy swoich urzędach; bo gdy według 1go warunku wolno każdemu wynieść się z miasta, przeto pozostaiacych w niém należy uważać za przystępuiących do wyżey wzmiankowanych zasad.

Odpowiedź: Zezwala się, ieźli członki władz cywilnych i woyskowych okażą się zdatnemi do piastowania swoich urzędów.

4) Kapitulacyię tę zatwierdzi Marszałek Państwa, i we 12 godzin po iey oddaniu woysko Francuzkie obeymie twierdzę.

Odpowiedź: — Zezwala się na ten warunek. W tey chwili zatwierdza naczelny dowodca ninieyszą kapitulacyię, a to dla przyśpieszenia iey skutku, lub w przypadku odrzucenia, rozpoczęcia znowu strzelania do twierdzy.

5) Gdy przepisy powyższego warunku będą wykonywane, woysko oblegaiące robot obleżenia posuwać nie będzie, ale oba woyska pozostaną w mieyscach, gdzie są dzisiay; lecz naymnieysze złamanie tego artykułu będzie dostatecznem do rozpoczęcia strzelania.

Odpowiedź: — Nie potrzeba na to i odpowiadać.

Dań w Peniskoli d. 2 Lutego 1812.

Jako Prezes.

Podpisano: Pedro Garcia Navarro, Jen. dywizyiny, Hrabia Państwa, dowodzący obłężeniem Severoli.

Potwierdza Marszałek, naczelny dowodca woyska zwanego Arragońskiém, w główney kwaterze w Walencyi, d. 2 Lut: 1812.

Podpisano: Marsz.-Hrab. Suchet.

List tego Marszałka do Don Pedro Garcia Navarro, Brygadyiera, dowodcy w twierdzy Peniskoli, d. 2 Lutego.

„Mości Panie Jenerale! Odpowiadam na kapitulacyią podaną przez niego Jenerałowi Hrabiemu Severoli. Skłaniam się do przyięcia głównych iey zasad, bo widzę z radością, że JW. Pan i Junta woyskowa macie zasady każdego poczciwego Hiszpana. Przyrzekam tak się z wami obeyść, abym wam dowiódł, ile szacuię woyskowych Hiszpańskich, będących sprawiedliwie nieprzyiaciołmi ministeriium Angielskiego. Upoważniam Jenerała Severoli do przyięcia JW. Pana i dozwolenia mu, iako też officerom, udać się do Walencyi, Tortozy lub gdzieindziey, gdy tego zechecie. Znam dokładnie teraźnieysze położenie wasze, bo niektóre listy JW. Pana pisane do Jenerała Mahy dostały się w ręce moie."

Odpowiedź Brygadyiera Don Pedro Garcia Navarro Marszałkowi Państwa, przesłana z Peniskoli d. 3 Lutego.

„JW. Marszałku! Milem przyiął list twóy pod d. 2 b. m. pisany do mnie, i pragnę tylko sposobności okazania, ile móy sposób myślenia iest szczery. Jąłem się i trzymałem gorliwie, a nawet mogę powiedzieć szalenie, strony, która mi się zdawała bydź sprawiedliwą; ale teraz uznaiąc potrzebę połączenia się z naszym Królem dla oszczędzenia klęsk nieszczęśliwey oyczyznie, ofiaruię się służyć mu z takimże zapałem. Możesz mi JW. Pan zaufać. Poddanie twierdzy maiącéy żywność i wszystko, co potrzeba do długiego odporu, musi bydź skutkiem zupełnego przekonania, i powinno służyć za rękoymię moich obietnic." — Jestem &c.

Podpisano: Don Pedro Garcia Navarre. (Z G. W.)

Wielka Brytania.

Z Londynu d. 19. *Lutego.* — Ograniczenia Rejencyi (czytamy w Kuryerze) wczoray ustały. Naypiérwszym po tém czynem Rejenta było poselstwo przesłane Parlamentowi z doniesieniem o wyniesieniu Lorda Wellingtona na dostoyność Hrabiego, i z wezwaniem do wyznaczenia mu z powodu téy nowéy godności 2000 funt. szter. pensyi. Jenerałowie Graham, Hill i Achmuty maią bydź mianowani Kawalerami orderu Łaźni. Margrabia Wellesley (wyraża daléy powyższy dziennik) złożył urząd Sekretarza Stanu interessów zagranicznych. Sądzą, iż Lord Castlereagh po nim nastąpi.

Dnia 20. *Lutego.* — Departament interessów zagranicznych powierzono tymczasowo Lordowi Liverpool, który przecież

Departament woyny i osad zatrzyma. Zawsze ieszcze głoszą, iż Lord Castlereagh obeymuie mieysce Margrabiego Wellesleya. — To iest pewną rzeczą, iż następuiące osoby swoie mieysca zatrzymaią: Piérwszy Lord skarbowy (piérwszy Minister) i Kanclerz skarbowy (P. Percival); W. Kanclerz angielski (Lord Eldon); Sekretarz Stanu Departamentu woyny i osad (Lord Liverpool); Prezes bióra handlowego (Hrabia Bathurst); Prezes biòra interessów wschodnio - indyiskich (Robert Dundas). — P. Sheridan miał długą audyencyę u Xięcia Rejenta.

Na posiedzeniu Izby niższéy d. 13. Lutego, żądał P. Whitbread, ażeby Xięcia Rejenta proszono, aby kazał Parlamentowi przełożyć całą korrespondencyą między Rządami W. Brytanii i Ameryki północnéy, ażeby na niéy potém można było fundować gruntowne badanie stosunków z Ameryką i rozkazów gabinetowych. P. Percival sprzeciwił się temu, osobliwie z tego względu, iż przełożenie téy korrespondencyi byłoby w teraźnieyszéy chwili, w któréy ieszcze układy z Ameryką trwaią, niewczesném i za prędkiém. Bronił potém rozkazy gabinetowe; rzekł, iż te nie będą nigdy cofnione, tak długo ón Ministrem będzie i oświadczył (z powodu iednego członka oppozycyi, który powiedział, iż teraźnieysi Ministrowie Króla Jmci nie zostaną iuż długo na swoich urzędach), że chociaż takowa zmiana zaydzie, nie wypadnie ona iednakowoż podług wszelkiego podobieństwa tak przyiemnie dla Panów oppozycyinych, iak sabie marzyli. Nakoniec został wniosek P. Whitbread większością 130 głosów przeciw 23 odrzucony.

Rozruchy, które w kilku rękodzielnianych wybuchnęły miastach, a względem których niedawno była mowa w Parlamencie, trwaią nie tylko ciągle, ale nawet co raz bardziéy się rozszerzaią. Gazeta z Nottingham donosi to iako pomyślną wiadomość, iż przeszłego tygodnia ustało trocha napaddnie nocne i niszczenie watsztatów tkackich, i że d. 3. i 4. tylko 10 takowych warsztatów tego losu doznało. Dodaie iednakże, iż d. 4. i 5. przyszła do Nottingham Milicya, Iazda i Artylllerya. — Pogłoska, iż niszczyciele warsztatów zostaią pod dowództwem Jenerała Ludd, potwierdziła się przez list, który między ruchomościami w Cliston skradzionemi a na drodze porzuconemi znaleziono. Podpisany w tym liście Jenerał Ludd donosi, iż kilku nieznaiomych nędzników przyłączyło się do iego ludzi i wzięło się do rabowania; lecz skoro się o tém dowiedział, kazał ich przetrząść i zrabowane im rzeczy odebrać; chciał nawet kazać ich powiesić, ale był przymuszony oddalić się z przyczyny nadchodzących żołnierzy. Na ostatku dodaie: „ Ludzie ci, którzy te rzeczy zabrali, nie znali moich rozkazów, bo inaczéy nie byliby się ważyli naymnieyszéy nawet porywać rzeczy. Lecz zostali za swoią niepoczciwość ukarani; widząc iednego z swoich wiszącego. Iestem przyiacielem ubogich i nieszczęśliwych, a nieprzyiacielem uciemiężycielów. “

Podług nadeszłych wczoray listów z Manchester (wyraża Dziennik Statesman pod dniem 14. Lutego), zagrożono kilku rękodzielników spaleniem ich rękodzielni. Niegodziwi sprawcy tych pogróżek mieli śmiałość posłać okolnik do kilku domów handlowych, które zapalić chcieli. Piérwszy dóm na ich liście stoiący był dóm Panów Haigh, Marshall i kompanii, a w niedziele wwieczór spalono i zniszczono rękodzielnie tych Panów. Rząd przedsięwziął środki dla zapobieżenia większemu nieszczęściu i dla schwytania podpalaczów. W okręgu wschodnim rozkazano pułkóm milicyi z Dewonu południowego i Stirlingshire, ażeby spieszno na wozach do Leicester wyruszyły i pomogły zatamować rozruchy panuiące w Hrabstwie Nottingham i iego sąsiedztwie.

Głoszą, iż Rząd trudni się układem nowéy opłaty stemplowéy, która nie tylko bankierów, ale nawet tych srogo dotknie, którzy u nich swoie pieniądze złożyli.

Związek Reński.

Królewsko-Würtemberska nadworna Gazeta z Heilbronn donosi pod dniem 28 Lutego co następuie: „Dziś przed południem przybył do nas Król Jegomość z Freudenthal, i zabawi przez kilka dni dla odprawienia popisu z kilkoma pułkami iazdy i piechoty.

Doniesienia z Frankfórtu w Korrespondencie dla Niemiec (Correspondent von und für Deutschland) opiéwaią, że

w nocy z 25 na 26 Lutego Xiąże Emilian Heski, naczelny Wódz woysk W. Xięstwa Heskiego przez Frankfórt przeieżdżał. W pewnym przypadku oczekiwano nawet samego W. Xiecia Frankfórtskiego w Frankfórcie.

Obywatele żandarmowie Drezdeńscy dziekuią w Lipskiéy gazecie K. Saskiéy Gwardyi du Corps za dobre obeyście się, którego zawsze podczas wspólnego odbywania służby od téyże Gwardyi doznawali. Wszyscy Officérowie pułku piechoty Xiecia Klemensa w Stregą koło Guben teraz stoiącego, oświadczaią przez też samą gazetę Szambelanowi Pfluk i iego małżonce serdeczne podziękowanie za przyiacielskie przyiecie ich w Bischheim przy Camenz, którego doznawali stoiąc tamże przez 4 miesiące na załodze.

Pan Czerniczew Adiutant Cesarza Imci Rossyiskiego, przeieżdżał dnia 29 Lutego przez Frankfórt powracaiąc z Paryża do Petersburga (przybył ón d. 3 Marca do Berlina).

W Würzburgu wydano rozporządzenie w celu poprawienia stanu parafiow protestanckich: „Wiele protestanckich parafii W. Xięstwa Würzburgskiego (taki iest wstęp tego rozporządzenia), nie przynoszą Plebanóm dochodów stanowi ich przyzwoitych. Utrzymanie zaś ze stanem ich niezgodne, szkodzi nie tylko Plebanóm, familii ich i powadze stanu duchownego, ale nawet samymże parafiianóm; ponieważ mąż z niedostatkiém walczący, powołania swoiego z potrzebną swobodą ducha dopełniać nie może. Rząd wydał zatém rozporządzenie: 1) O środkach do powiększenia zwolna dochodów protestanckich parafii; 2) o urządzeniu nowych takichże parafii na przyszłość; i 3) o zafundowaniu osobnéy Kassy, przeznaczonéy na wsparcie parafii.

Przez Frankfórt przeieżdżaią teraz gońce bardzo często. Dnia 1 Marca przeieżdżało znowu przez to miasto dwóch gońców, ieden z Kassel do Paryża, drugi z Paryża do Berlina.

Hrabia Tascher Gubernator Frankfórtski, powrócił dnia 27 Lutego do Frankfórtu z odbytéy do Medyolanu podróży.

Prefekt Departamentu Okry podał do gazety Brunświckiéy następuiace obwieszczenie: Ponieważ JW. Minister woienny w skutku rozkazu N. Króla Jegomości Westfalskiego iak nayprędsze uzupełnienie korpusu Elitów strzelców karabiniierów zalecił, przeto wzywa się wszystkich leśniczych i ich synów chcących się wpisać do tegoż korpusu, aby sie niezwłocznie u Burmistrza powiatu, w którym mieszkaią zgłosili; przytém przypomina się, że stosownie do wyższych rozporządzeń nikt umieszczenia w służbie leśnéy spodziéwać się nie może, któ wprzódy w tym korpusie nie służył.

Król Jegomóść Westfalski gorliwy o wzrost nauk, ustanowił w Akademii Hallskiéy kilka nowych urzedów nauczycielskich, i powiekszył znacznie pensyię większéy części Nauczycielów.

Dnia 2. Marca (donosi Badeńska gazeta) oczekiwano w Frankfórcie Xiązecia Elchingen (Marszałka Ney). Ze swity iego wiele iuż osób przybyło.

Zatrudniaią się teraz iak nayczynniéy naprawianiem gościńców z Moguncyi do Frankfórtu, a z tamtąd do Hanau idących. Wezwano do tego kilkuset włościan.

Przybyło iuż około 300 rekrutów do Frankfórtu z tegorocznego zaciągu, i spodziewamy się, iż ieszcze przed iarmarkiem sami woyskowi po naywiększéy części straże tamże odbywać będą.

Góry Galicyiskie.

Karpaty kształcą południowe Galicyi granice. Należą do gór pierwiastkowych. Iądro ich składa się z granitu i wapna pierwiastkowego. Do tego przytykaią ze strony południowéy średnioczesne góry Królestwa Węgierskiego, które w szlachetne kruszce, rozmaitego rodzaiu minerały, i inne skarby tak bardzo obfituią. W nich także górowe leżą miasta. Na stronie północnéy albo galicyiskiey opieraią się o te góry pierwiastkowe po większéy części piaskowe, a gdzieniegdzie także i wapienne pasy, które się po Cyrkułach Królestwa pod Karpatami leżących rozprzestrzeniaią. Południowa, węgierska strona Karpatów, miała w PP. Buchholz, Ferber, Fichtel, Brückmann, Esmark, Born, Genersich i wielu innych, swoich mniéy albo więcéy zdolnych opisywaczów. Górnictwo węgierskie od kilku wieków z gorliwą prowądzone starannościa, wyiawiło wielką część w łonie tych gór utaionych skarbów

i wprowadziło do téy okolicy życie i pracowitość. Liczne kopalnie, stępy kruszcowe, topiarnie i hamernie, rozmaite machiny, mnóstwo pracowników wszystkie te roboty uskuteczniaiących, nadaią téy okolicy postać interessuiącą. W przewrotnym stosunku stoią rzeczy na stronie północnéy. Prócz tych wiadomości, które pilny, szlachetny Haquet, Polak Rzączyński i Francuz Guittard *) wydali; prócz niektórych kopalni i hamerni w Cyrkułach Sandeckim, Sanockim, Stryiskim i Czerniowieckim, mało co więcéy stało się w téy mierze w Galicyi; i gdybyśmy nie mieli kopalni solnych w Wieliczce i Bochni, tudzież licznych i obfitych zdroiów słonych, nie moglibyśmy na wcale żadne ze stroną węgierską odważyć się porównanie. Chociaż bowiem kopalnie w Szemnitz, Kremnitz Herrngrund i innych mieyscach są wielkie, nie mogą iednak iśdź w porównaniez kopalnią solną w Wieliczce; ta może bydź porównaną iedynie z Idryiskiemi rudami żywego śrebra i kopalnią węgli kamiennych w New-Castle w Anglii. Nie można tego zaprzeczyć, iż galicyiska strona Karpatow nie była dotąd należycie dochodzona; nie podlega to żadnéy wątpliwości, iż tu mogą bydź ieszcze wielkie bogactwa odkryte; kto zaś iest tego zdania, iż ta strona iest tak obfita w kruszce, iak strona węgierska, kto wierzyć może, iż iedynie zawiść szlachty polskiey obawiaiącey się, ażeby władza ich Królów za pomnożeniem dochodów przez wydatne kopalnie nie powiększyła się, przeszkadzała dobywać skarby w tegostronnych Karpatach, ukryte, ten nie widział obu stron Karpatów; inaczéy nie mogłoby to uyść iż iego baczności, że iuż gatunek strony iedney gór Karpackich różniący się zupełnie od gatunku strony drugiey, okazuie bezzasadność takowego mniemania.

Może wreście w Kraiach austryackich znaydować się góra maiąca grzbiet wyższy od naywyższych szczytów gór Karpackich; *) lecz co do rozmaitości kopiących się w tych górach minerałów, z których szlachetny Opal i Telköbanyiski kamień, iłe wiadomo, nie znayduie się gdzieindziéy; co do obfitości w kruszce i sól, zostaną Karpaty nie tylko w Monarchii Austryackiey, ale nawet w całéy Europie górami godnemi naywiększéy uwagi.

Nie brakuie Karpatom na zachwycaiących widokach naturalnych. Okolica Szarstyna nad Dunaycem, iest iedną z naypowabnieyszych. Widok obłączystego łańcucha gór Karpackich z Nowego Targu iest tak pięknym i wspaniałym, iż żaden człowiek nie może się nań patrzeć bez wzniesienia ducha swoiego do Boga. Liczne ieziora, kupy skał i spady wód w górach, byłyby równie tak godnemi przedmiotami malarstwa landszaftowego, iak widoki naturalne Alpów szwaycarskich, gdybyśmy posiadali takich sztukmistrzów, iakimi się Szwaycarya szczycić może. Cudzoziemcy obieżdzaliby nasze góry, równie tak iak i inne, gdyby ich od tego nie wstrzymywał przesąd niesprawiedliwy, często zaś także nieznaiomość ięzyka mieszkańców naszych gór Karpackich.

Z gor galicyiskich zasługuie tu ieszcze bydź wspomnianą Babia góra. **) Góra ta, będąca gałęzią Karpatów, składa się

*) *Haquet's neueste physikalisch-politische Reisen in den Jahren* 1788 *und* 1789 *durch die Dacischen und Sarmatischen oder nordischen Karpaten. Cztéry tomy z obrazami sztychowanémi i mappami, w Norymbergii* 1790 — 1793 *in 8vo.*

Gabrielis Rzączyński historia naturalis curiosa regni Poloniæ, magni ducatus Lithuaniæ et Sandomiriæ Typis Collegi Societ. Jesu 1721 *in 4to.*

Memoire sur la nature du terrain de la Pologne et des mineraux qu'il renferme. Par Guittard. Rozprawa ta znayduie się na stronie 234, *tudzież w dziele: Histoire de l'academie royale des sciences Année* 1762 *ect. A Paris de l'inprimerie royale*, 1764 *in 4to.*

*) *Nazywa się tak dla tego, ponieważ zdaleka patrzącym wydaie się bydź podobną do kobiety staréy, którą kamienie nakształt owiec otaczaią.*

**) *Podług pomiarów Townsona Anglika, da Camera Amerykanina, Gimbernata, Hiszpana, którzy w moim domu bawiąc, pisze P. Berzewiczy (Vaterländische Blätter, rok III, Nro XI, strona* 112), *Alpy obieżdzali, iuż to iest rzeczą niewątpliwą, iż szczyt Wielko-Łomnicki iest naywyższym między szczytami karpackiemi; wysokość szczytu Wielko-Łomnickiego wy-*

z drobno - ziarnistego kamienia piaskowego, i iest podług domysłu Haqueta (mierzana ieszcze nie była) na 900 sażni wyższą od poziomu morza.

Nie wiele niższą iest góra Bukowińska Łuczina, składaiąca się z Breccii kwarcowey. Na niey znayduią się naypięknieysze pastwiska, które wielu tysiacóm koni naypośilnieyszey dostarczaią żywności.

Magora iest imie powszechne, które mieszkańce gór naywyższym górom pogranicznym nadaia. A tak iedzie się z Zipsen przez Magorę do Altdorf, przez drugą do Sącza, przez trzecią na drodze woyskowey między Jasłem i Bardyowem leżącą. Gdy zaś wszystkie wzmiankowane góry są tylko częściami Karpatów, przeto można ie łatwo pominąć, ponieważ szczegółowe wyliczanie wszystkich wysokich grzbietów iednéy góry, nie przynosi żadnego pożytku.

Na lewym brzegu Dniestru ciągnie się pasmo gór wapiennych, które w Cyrkule Stanisławowskim z gipsem się odmieniaią.

Rówmie długi szereg gór zaczyna się z górą zamkową koło Lwowa, i ciągnie się przez Cyrkuły Lwowski i Brzeżański na wschód ku granicy rossyiskiey. Na równinach galicyiskich widać wszędzie małe i wielkie pagórki gliniane, które powabność i żyzność ziemi podwyższaią, tudzież iednakowość płaskiéy znoszą okolicy.

Bredetzky.

---

nosi 1400 *pretów francuzkich* a), *Kriwanu zaś* 1350. *Dla porównania umieszczam tu góry znayduiące się w Monarchii Austryackiéy, których wysokość była mierzana:*

Terglou w Karnioli . . .	1400 *sążni.*
Priel — — . . .	1094 —
Oetscher — — . . .	998 —
Schneeberg	1058 —
Semmering	736 —
Wechsel na granicy Styryi .	892 —
Glokner	2039 —
Stangalpe	1190 —

Ażeby te wysokości można porównać z górami naywyższémi, kładę tu wykaz tychże przez P. Humbold wydany. (Essai sur la Geographie des plantes &c. 1807. *strona* 155 *in folio).*

Chimboraço w Ameryce .	20148 *stop.*
Cotopaxi detto .	17712 —
Elias detto .	16974 —
Jopocalepec w Mexyku .	16584 —
Origaba detto .	26334 —
Pico de Teyde w Afryce .	15948 —
Mauna Roa na wyspach Sandwichskich . . .	15468 —
Pichincha w Ameryce .	14988 —
Montblanc na półwyspie włoskim	17700 —
Montagne du bon tems . .	14004 —
Finster Aarhorn . . .	13428 —
Jungfrau	12870 —
Ophir na wyspie Sumatra .	12116 —
Wetterhorn	11454 —
Mont perdu	10578 —

a) *Pręt francuzki dzieli się na 6 stóp paryzkich. Stopa reńska tak się ma do paryzkiey, iak 27 do 28.*

Meteorologiczne postrzeżenia we Lwowie od dnia 16. *do* 17. *Marca* 1812.

Dnie.	*Czas postrzeżenia*	*Barometr.*	*Ciepłomierz Reaumura.*	*Kierunek Wiatrów.*	*Odmiany powietrza.*
16	*Wsch. Słońc.*	27, 7, 9.	— 0, 3,	*Po. W. mocny*	*pochmurno, śnieg.*
	2. *po połud.*	27, 7, 9.	† 2, 3.	*Po. W. W. sredni*	*gęste chmury.*
	10. *w nocy*	27, 7, 10.	† 1, 3.	*Po. W. średni*	*pochmurno, dészcz.*
17	*Wsch. Słońc.*	27, 7, 6.	† 0, 9.	*Po. W. cichy*	*pochmurno, gęsta mgła.*
	2. *po połud.*	27, 7, 10.	† 6.	*Po. W. słaby*	*gęste chmury.*
	10. *w nocy*	27, 8, 8.	† 2.	*W. słaby*	*pochmurno, mgła.*

Omyłka. *W przeszłym Nrze tey Gazety przy samym końcu opisania Cyrkułu Jasielskiego należy czytać: zamiast ku końcowi roku* 1812. ku końcowi roku 1811.